

TÔI TỎ CỦA NGUYỄN VƯƠNG PHÚC ÁNH (Kỳ 2) CAI CƠ NGUYỄN VĂN CHẤN NGƯỜI CHIÊM THÀNH

PHAN TRƯỜNG NGHỊ

3) Cai cơ trấn Thuận Thành Nguyễn Văn Chấn

Nguyễn Văn Chấn là tên Việt, mà năm Canh Tuất 1790 Nguyễn Ánh ban cho Phiên quan người Chiêm Thành. Khi trước Nguyễn Ánh đánh Bình Thuận, có Nguyễn Văn Chiêu (nguyên là Môn Lai Phu Tử, con của Phiên vương người Chiêm trước kia) hưởng ứng theo giúp. Quân Tây Sơn lui, các quan Phiên tâu xin cho Chiêu quyền lãnh việc ở trấn Thuận Thành, Lê Văn Quân cũng tâu giúp.

Quân trước là thuộc hạ của Đỗ Thanh Nhơn, năm 1778 sau trận Bến Nghé giết Tư khấu Oai, Quân là người đem binh ra lấy Bình Thuận. Đỗ Thanh Nhơn chết rồi, Quân hộ giá Nguyễn Ánh có công. Ở Bangkok về Lê Văn Quân được ban Khâm sai Bình Tây Đô đốc, tước Quận công nắm dinh Tiền quân). Có Quân nói giúp, Nguyễn Ánh đồng ý, và ban cho các Phiên quan làm Khâm sai Cai cơ, ban cho Bô Cà Đáo tên Nguyễn Văn Chấn, cho Thôn Ba Hú tên Nguyễn Văn Hào.

Năm Giáp Dần 1794, Cai cơ Nguyễn Văn Hào làm Thuận Thành Chánh trấn, và Cai cơ Nguyễn Văn Chấn làm Phó trấn, trông coi các quan người Phiên cùng các sách Man, hằng năm nộp tô thuế, lệ vào dinh Bình Thuận. Tháng 8 năm 1795 Nguyễn Văn Hào mất, cho Nguyễn Văn Chấn làm Chánh trấn.

Nguyễn Văn Chấn Philippe Vannier chưa bao giờ nhận nhiệm vụ ở trấn Thuận Thành như đã chép trong sách "Vua Gia Long Và Người Pháp". Nguyễn Văn Chấn Bô Cà Đáo từ năm 1795 làm Chánh trấn Thuận Thành, đem Phiên quân ổn định các sách Man, phòng ngự thượng đạo giúp Nguyễn vương.

Năm 1800 người ở sách Bạng Lỗ và Nha Dạ đánh Phố Châm (có người cho đó là Tánh Linh ngày nay, có người cho là Phố Hải) trấn Thuận Thành, Chánh trấn Nguyễn Văn Chấn đi tuần, bắt giết hơn 10 người.

Tháng 3.1820 là năm vua Minh Mạng lên ngôi, Chương cơ Chánh trấn Thuận Thành là Nguyễn Văn Chấn, Chương cơ thượng đạo An Tây là Nguyễn Văn Tứ và Thống lĩnh thượng đạo Thanh Hoa là Hà Công Thái, là những người có trách nhiệm quản các vùng thượng đạo có người Man được Minh Mạng mời về triều cho tiền gạo, áo mặc, súng tay (tr 43 Thực Lục tập II)

Tháng 6 năm 1822 Chương cơ Chánh trấn Thuận Thành là Nguyễn Văn Chấn mất, con trai là Cai đội Nguyễn Văn Thừa làm Phó trấn, Chánh trấn Thuận Thành là Nguyễn Văn Vĩnh.

Năm Minh Mạng thứ 10 (năm 1829) Văn Vĩnh chết. Năm thứ 13 chia đặt tỉnh hạt, Nguyễn Văn Thừa đem thổ dân xin vào sổ bộ phủ Ninh Thuận. Đến đây nước Chiêm Thành cáo chung. Năm thứ 15 (năm 1834) Lê Văn Khôi nổi loạn ở thành Phiên An, Thừa ngầm thông với Khôi, việc phác giặc ra Nguyễn Văn Thừa bị giết, nước Chiêm Thành hết người thừa tự (Liệt Truyện quyển 33).

Cùng nhận làm tôi tớ cho Nguyễn vương Phúc Ánh, cùng được Nguyễn vương ban cho tên là Nguyễn Văn Chấn, nhưng tâm thế của Philippe Vannier và Bô Cà Đáo khác nhau.

+ Vannier là một kẻ phiêu lưu đến giúp Nguyễn vương, thoát đầu được phong Cai đội tước Chấn Thanh hầu, được hưởng ân huệ và được trọng nể. Kết thúc cuộc chiến, quyền hành bị hạn chế nhưng Vannier không về Pháp liền vì bấy giờ Napoléon đang gây chiến đương đầu khắp các nước châu Âu, Chaigneau và Vannier ở nán lại hưởng lộc và làm giàu. Mãi đến triều Minh Mạng mới xin về nước.

+ Còn Bô Cà Đáo (Liệt truyện dịch là Bô Kha Đáo) vốn là quan người Chiêm Thành, Nguyễn vương sử dụng để ổn định các sách Man trước chiến cuộc đối phó với nhà Tây Sơn. Như năm Nhâm Dần 1782 Cai cơ Tá người Chiêm đem đồ quốc bảo hàng nhà Tây Sơn, chiếm giữ Man động chống Nguyễn vương. Năm Quý Sửu 1793 Tá bị Thôn Ba Hú (Nguyễn Văn Hào) giết, danh hiệu Thuận Thành vương bị bãi bỏ, Hào được làm Chánh trấn Thuận Thành. Bô Cà Đáo chò cơ hội, sẵn sàng bức hại đồng hương của mình hầu mua lấy tương lai. Hào mất, Bô Cà Đáo Nguyễn Văn Chấn được làm Chánh trấn. Sau con là Nguyễn Văn Thừa mang sổ bộ trấn Thuận Thành sáp nhập đặt làm phủ Ninh Thuận của người Việt. Nhận làm tôi tớ để sau đó cáo chung đất nước Chiêm Thành.

Chủ trương của Nho giáo trong quan hệ vua - tôi là “Vua sử dụng bề tôi phải theo lễ, bề tôi phụng thờ vua phải theo trung” (Quân sử thần dĩ lễ, thần sử quân dĩ trung - 君使臣以禮, 臣使君以忠). Hành sử lễ nghi theo “trung chi bản dã” trong quan hệ vua tôi như Bô Cà Đáo Nguyễn Văn Chấn, dưới góc nhìn của người Chiêm hẳn không phải là Trung!

Ảnh Tháp Chàm Ninh Thuận.